

List pasterski Biskupa Tarnowskiego na temat roli muzyki w liturgii
z okazji jubileuszu 50-lecia działalności
Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Tarnowie

Drodzy Diecezjanie!

Rok liturgiczny zbliża się ku końcowi. Rytm upływającego czasu wyznacza także Liturgia Słowa, która w ostatnich tygodniach roku liturgicznego przywołuje teksty mówiące o rzeczach ostatecznych i zapowiadające koniec naszego ziemskiego świata. Jest w nim zarówno wiele dobra i urzekającego piękna, ale równocześnie mieści on w sobie ogrom ludzkiego cierpienia, śmierci i niesprawiedliwości. Dlatego w dniu, który znany jest jedynie Bogu, wypełni się czas, jaki przewidział On dla swojego stworzenia (por. Mk 13,32). Ostateczny kres znanego nam świata – poprzedzony wymownymi znakami, o których mówią teksty biblijne – przyniesie to, na co wszyscy wierzący czekają: ostateczne zwycięstwo Boga, które stanie się udziałem także wszystkich Jego wybranych. Syn Człowieczy zbierze ich „*od krańca ziemi aż do szczytu nieba*” (Mk 13,27) i będą królować razem z Nim na wieki.

Przedsmakiem życia z Bogiem w chwale nieba jest ziemska liturgia. Podczas niej „*ze wszystkimi zastępami duchów niebieskich śpiewamy Panu hymn chwały*” (KL 8). Podczas liturgii możemy również karmić się Chlebem eucharystycznym, o którym sam Jezus mówi uroczyście: „*Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym*” (J 6,54).

Integralną i nieodzowną częścią uroczystej liturgii – jak uczy Sobór Watykański II – jest muzyka oraz śpiew kościelny (zob. KL 112). Mając świadomość ich wielkiej roli w liturgii, chciałbym zwrócić uwagę na kilka istotnych spraw związanych z muzyką i śpiewem liturgicznym.

1. Rola muzyki w liturgii

Rola muzyki w liturgii była i nadal jest bardzo ważna. „*Tam, gdzie człowiek wysławia Boga – pisał kardynał Ratzinger – samo słowo nie wystarcza. Rozmowa z Bogiem przekracza granice ludzkiej mowy. Dlatego już z samej swojej istoty [liturgia] zawsze przyzywała na pomoc muzykę, śpiew i głosy stworzenia wyrażone przez dźwięki instrumentów*” (J. Ratzinger, *Duch liturgii*).

Muzyka w liturgii powinna odznaczać się świętością i doskonałością formy. Jej świętość płynie ze ścisłej łączności ze słowem Bożym oraz świętymi czynnościami budującymi akcję liturgiczną. Doskonałość formy muzyki liturgicznej wiąże się natomiast z jej komponowaniem i wykonywaniem według określonych prawideł sztuki muzycznej. Dbałość o formę wpływa także z głębokiego pragnienia, aby Panu Bogu ofiarowywać zawsze to, co najpiękniejsze i najdoskonalsze.

Muzyka spełnia w liturgii określone funkcje. Jedną z nich jest tworzenie wspólnoty, która m.in. poprzez wspólny śpiew jednoczy się w uwielbieniu Boga i wzmacnia w ten sposób wzajemną więź wszystkich członków rodziny parafialnej. W tym kontekście, pragnę bardzo gorąco zachęcić Was, drodzy Diecezjanie, abyście uczestnicząc w liturgii czynnie angażowali się w śpiew. Niewątpliwie bardzo skutecznie wspomaga on naszą modlitwę i pobudza nasze serca, które dzięki niemu zyskują zdolność do owocniejszego przeżywania zbawczych tajemnic Chrystusa. Goście przybywający do naszej diecezji z różnych stron świata i Polski bardzo cenią sobie liturgię wypełnioną śpiewem wszystkich wiernych przybywających do świątyni.

Muzyka liturgiczna pomaga także w skupieniu oraz skłania do medytacji. Dzieje się to nie tylko wtedy, kiedy sami śpiewamy, ale także, gdy słuchamy śpiewu scholi, chóru czy też muzyki organowej. Warto tutaj jeszcze raz odwołać się do słów papieża Benedykta XVI, który sam posiada wielkie wyczucie i wrażliwość muzyczną. Papież stwierdza, iż „*wszędzie tam, skąd wyrzucono piękno i gdzie ceni się rzeczy tylko użyteczne, coraz wyraźniej widać przerażające zubożenie. Wielką muzykę odrzucono w imię «aktywnego uczestnictwa» (...) Czy rzeczywiście nie ma nic aktywnego w słuchaniu, w intuicyjnym pojmowaniu, we wzruszeniu? (...) Jeżeli Kościół ma nadal nawracać, czyli ucłowieczać świat, jak może odrzucić z liturgii piękno? Piękno tak mocno splecione z Miłością*” (J. Ratzinger, *Raport o stanie wiary*).

Cieszy nas fakt istnienia w diecezji tarnowskiej stale zwiększającej się liczby chórów, scholii, a także orkiestr parafialnych. Wiele z nich prezentuje bardzo wysoki poziom twórczości rozślawiający kulturę muzyczną naszej diecezji.

Muzyka sakralna znacząco wpisuje się w służbę wiary i ewangelizacji świata. Wiara rodzi się ze słuchania słowa Bożego, a owocność słuchania wspomagana jest muzyką i śpiewem. Są one swoistym nośnikiem dla treści zawartych w słowie Bożym, które z poziomu zmysłów przechodzą na poziom ducha. Muzyka sakralna sprzyja odkrywaniu Boga, a nieraz także ponownemu zbliżeniu się do Niego.

Warto przypomnieć chociażby doświadczenie znanego francuskiego poety Paula Claudela, który przeżył swoje nawrócenie podczas śpiewu *Magnificat* z Nieszporów Narodzenia Pańskiego w katedrze Notre-Dame w Paryżu. Później zapisał następującą relację z tego doświadczenia: „*Wtedy to zdarzył się fakt, który przesądził o całym moim życiu. W mgnieniu oka serce moje zostało porażone i uwierzyłem. Uwierzyłem z taką mocą przekonania, z takim porywem całego jestestwa, z przeświadczeniem tak dogłębnym, z taką oczywistością nie dopuszczającą cienia wątpliwości, że od tej chwili żadne książki, żadne dowodzenia, żadne przygody burzliwego życia nie zdołały zachwiać mojej wiary, czy też choćby jej naruszyć*” (P. Claudel, *Moje nawrócenie*).

Pomyślmy o tym, jak wielu jest ludzi, którzy podczas słuchania muzyki sakralnej zostali poruszeni w głębi ducha i poczuli się pociągnięci ku Bogu.

2. Szczególna rola organisty

Niezbędnym warunkiem do tego, aby muzyka i śpiew wykonywane podczas liturgii mogły odznaczać się pięknem formy oraz by służyły godnemu uwielbianiu Boga i duchowemu pożytkowi wiernych, jest właściwe przygotowanie osób odpowiedzialnych za ten wymiar liturgii. W poszczególnych parafiach osobami, na których spoczywa odpowiedzialność za śpiew i muzykę podczas liturgii są organiści. Spełniają oni swoją posługę w ścisłej łączności i współpracy z księżmi proboszczami, którzy są odpowiedzialni za całokształt życia religijnego i duszpasterskiego swoich parafii. Organisci przygotowują się do swojej posługi zdobywając odpowiednie wykształcenie w sztuce gry na organach, a także poznając przepisy liturgiczne, zwłaszcza te, odnoszące się do muzyki w liturgii.

Posługa organisty, wspomagana osobistym świadectwem życia chrześcijańskiego, powinna być przejawem jego osobistej wiary, a także wyrazem służby dla dobra wspólnoty wiernych. W duchu tej służby organista składa na ołtarzu Chrystusa dar ze swoich zdolności, talentu muzycznego oraz pracy pełnionej z miłości do Boga i Kościoła.

Do zadań szczegółowych organisty – obok śpiewu i gry na organach – należy przygotowanie we współpracy z duszpasterzami psalterzystów, czyli osób wykonujących podczas Mszy świętej psalm responsoryjny, a także prowadzenie scholi lub chóru parafialnego, uczenie wiernych pieśni oraz troska o instrument organowy.

Serdecznie dziękuję wszystkim organistom, którzy z oddaniem wykonują swoją pracę, dając zarazem świadectwo swej wiary i oddania Kościołowi. Zachęcam także, aby w parafiach naszej diecezji śpiew mógł się opierać nie tylko na osobie organisty, ale także na licznych psalterzystach, scholach i chórach tworzonych z dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Takie czynne zaangażowanie wielu osób z pewnością przyczyni się do podniesienia piękna liturgii oraz owocniejszego jej przeżywania.

3. Troska o wierność zasadom muzyki liturgicznej

Świętość liturgii domaga się starannego, sumiennego oraz zgodnego z normami i wskazaniem prawa kościelnego jej przygotowania i celebrowania. Dotyczy to także doboru pieśni wykonywanych podczas liturgii. Kanon pieśni, których można używać w czasie liturgii, znajduje się w „Śpiewniku liturgicznym” zatwierdzonym przez Episkopat Polski. Nowe powstające pieśni należy przed wprowadzeniem do liturgii przedstawić Komisji Muzyki Liturgicznej w Kurii Diecezjalnej w celu ich zatwierdzenia. Wszystkie nowe pieśni zatwierdzone w naszej diecezji do wykonywania w czasie liturgii są publikowane w czasopiśmie dla organistów noszącym tytuł „Hosanna”.

Nie można zatem zastępować pieśni liturgicznych przez piosenki religijne, które nie korespondują z liturgią. W „Instrukcji Episkopatu Polski o muzyce

liturgicznej” czytamy jasne wskazanie: „*Zabrania się wykonywania w ramach liturgii piosenek religijnych, których tekst często nie jest w ogóle religijny, a muzyka z reguły posiada charakter świecki*” (nr 15).

Należy także jednak bardzo wyraźnie podkreślić wartość, jaką w wychowaniu chrześcijańskim pełni piosenka religijna oraz przynależność m.in. do zespołów młodzieżowych wykonujących muzykę zwaną powszechnie popularną. Z wielkim pożytkiem można organizować poza liturgią spotkania ewangelizacyjne oraz nabożeństwa, którym będzie towarzyszyć wykonywanie tego rodzaju muzyki.

Podobne zasady, jak w przypadku doboru pieśni do liturgii Mszy świętej, obowiązują również podczas sprawowania innych sakramentów, m.in. sakramentu małżeństwa. Pieśni wykonywane podczas celebracji sakramentu małżeństwa mają tworzyć z nią harmonijną całość zarówno pod względem treści jak i formy.

Trzeba także przypomnieć, że podczas sprawowania liturgii muzyka i śpiew mają być wykonywane „na żywo”, nie zaś zastępowane nagranyymi wcześniej utworami. Podczas liturgii to obecny na niej żywy człowiek uwielbia Boga swoim śpiewem.

Drodzy Siostry i Bracia!

W naszej tarnowskiej diecezji od 50. lat działa Diecezjalne Studium Organistowskie, przygotowujące muzyków kościelnych, z których pracy korzystają później wspólnoty parafialne. Studium Organistowskie zostało założone w roku 1965 przez śp. księdza Kazimierza Pasionka, który przez 40 lat był także jego dyrektorem. Obecnie w Studium kształci się 107 uczniów na siedmiu rocznikach. Z uczniami pracuje wykwalifikowana kadra dydaktyczna. Z wykładami i koncertami zapraszani są profesorowie z polskich uczelni muzycznych, takich jak Akademia Muzyczna w Krakowie czy Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie. Uczniowie naszego Studium Organistowskiego z powodzeniem biorą udział w krajowych i międzynarodowych konkursach organowych.

Uroczyste obchody jubileuszu Diecezjalnego Studium Organistowskiego będą miały miejsce w sobotę 21 listopada br., w przeddzień liturgicznego wspomnienia św. Cecylii – patronki muzyków kościelnych. Podczas Mszy świętej, sprawowanej o godz. 10.00 w kościele akademickim pw. św. Józefa w Tarnowie, będziemy dziękować za pół wieku pracy nauczycieli i uczniów naszego Studium Organistowskiego w służbie liturgii. Serdecznie zapraszam na tę uroczystość wszystkich organistów, a zwłaszcza tych, którzy kształcili się u śp. ks. Kazimierza Pasionka. Po zakończeniu Eucharystii odbędzie się odsłonięcie pamiątkowej tablicy poświęconej ks. Kazimierzowi Pasionkowi oraz nadanie jego imienia Diecezjalnemu Studium Organistowskiemu w Tarnowie.

Drodzy Diecezjanie!

Święty Jan Paweł II w *Listie do artystów* napisał, że każdy człowiek ma obowiązek uczynić ze swego życia arcydzieło sztuki (por. *List do artystów*, 2). Nie każdy z nas może być muzykiem czy artystą w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale każdy z nas jest powołany do świętości, a więc do tego, by jego życie było piękne przed Bogiem. Niektórzy z nas mogą mieć problem ze słuchem muzycznym, ale wszyscy mają zdolność uczynić swoje życie świętym, a więc wykonywać wobec Boga i świata nieskazitelną partyturę swojego życia, pisany nutami tajemnic radosnych, świetlistych, bolesnych i chwalebnych.

Polecajmy z wdzięcznością Bogu tych wszystkich, którzy troszczą się o właściwe przygotowanie oraz piękny przebieg liturgii, dzięki czemu również nam łatwiej jest czynić swoje życie pięknym przed Bogiem. Wszystkich organistów, chórzystów, członków scholi oraz muzyków kościelnych powierzamy opiece Matki Najświętszej, która swoim życiem wyśpiewała najpiękniejszy hymn uwielbienia Boga. Niech Jej opieka i wstawiennictwo sprawi, by nasz wspólny śpiew rodził się z miłości i prowadził nas do źródła Miłości, którym jest Bóg w Trójcy Świętej Jedyny.

Z pasterskim błogosławieństwem i darem modlitwy

† Andrzej Jeż
BISKUP TARNOWSKI

Zarządzenie:

Tarnów, 10.11.2015.

Nasz znak: OC – 2/91/15

List pasterski Biskupa Tarnowskiego na temat roli muzyki w liturgii należy odczytać wiernym we wszystkich parafiach i rektoratach diecezji, w niedzielę 15 listopada 2015 roku.

† Stanisław Salaterski
WIKARIUSZ GENERALNY